

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1916 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åvägbringande av utredning, huru medel må kunna anvisas till fortsättande av den genom vederbörande skogsvårdsnämnder bedrivna verksamheten för skogsvårdens befrämjande å hemmansskogar i Norrbottens och Västerbottens län. (2:a avd.)

I två särskilda inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisade, likalydande motioner, nr 57 i första kammaren av herr *Hellström* och nr 116 i andra kammaren av herr *Wiklund m. fl.* har hemställts, att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, på vilket sätt nödiga medel må kunna anvisas för fortsättande av den genom skogsvårdsnämnderna i Norr- och Västerbottens län hittills bedrivna verksamheten för skogsvårdens befrämjande å hemmansskogarne i de nämnda länen.

Till stöd härför har anförts följande:

»Genom de av föregående års riksdag antagna nya skogslagarna för Norr- och Västerbottens län har dessa läns skogsägares dispositionsrätt till skogen blivit i hög grad kringskuren. Detta gäller i synnerhet för de båda länens kustland. Vid avvitrningen var icke för detta område något utsyningstvång ifrågasatt, utan hemmansägarna tillerkändes här samma fria dispositionsrätt till sin skog, som hemmansägarna hade i de sydligare belägna länen. Genom de norrländska skogslagarna har således en rätt, som förut varit dessa traktens hemmansägare tillerkänd, faktiskt blivit dem främtagen. Och ej nog därmed, de skola även själva genom de bestämda utsyningsavgifterna vidkännas en del av kostnaden för det dem pålagda utsyningstvånget.

Härom vore emellertid ej så mycket att säga, om man blott hade säkerhet för, att de införda restriktionerna i den enskildes fria för-

faranderätt till sin egendom vore i stånd att säkert betrygga en verkligt god skogsvård i de trakter, som beröras av denna lagstiftning.

Visserligen torde man hava anledning vänta, att skogsingenjörernas råd och anvisningar i många fall skola åstadkomma goda verkningar även med hänsyn till skogsvården i mera inskränkt bemärkelse, men i många fall måste man räkna med att lagens verkan kommer att bliva inskränkt till en begränsning av själva avverkningen, utan att den verkliga skogsvårdens krav därigenom bliva tillgodosedda. Så kan det mycket väl hända, att en skogstrakt behöver kalhuggas i och för skogsförnyring. Om allt säljbart virke nu blir utstämplat t. ex. till 12 cm. diameter i brösthöjd och nödigt antal fröträd även kvarlämnas, så kan det dock hända, att återväxten blir ganska otillfredsställande, om ägaren, såsom ofta torde bliva fallet, inskränker sig till att utdriva den stämplade säljbara skogen och kvarlämnar marbuskar, vrakträd, lövskog m. m., vilkas avlägsnande utgör ett mycket viktigt led i den för återväxten behöfliga markberedningen. Och ännu tydligare framträder denna fara för den egentliga skogsvårdens försummande, då det blir fråga om avverkning av försumpade skogsmarker, som inom Norr- och Västerbottens län förekomma i långt större utsträckning än inom de sydligare länen. Å dessa marker torde skogsingenjören i de flesta fall ej kunna göra annat än stämpla för kalhuggning, men göres icke samtidigt någonting för markens torrläggning, då måste man säga, att utsyningstvånget i och för sig ej kunnat göra mycket för en verklig skogsvård.

På grund härav är det lätt att inse, att det för skogsskötseln inom övre Norrland är av stor vikt, att man ej slår sig till ro med de lagstadgade restriktionerna, utan att ännu själva skogsvårdsfrågan i egentlig bemärkelse utan dröjsmål måste upptagas till behandling.

De statsunderstödda åtgärderna för skogsvården å de enskildas skogar i Norr- och Västerbottens län hava hittills handhåfts av de utav länens hushållningssällskap tillsatta skogsvårdsnämnderna, som för det av dem utövade arbetet haft att tillgå biträde av statens skogsingenjörer och som för samma arbete haft att disponera dels de anslag, som vederbörande landsting anvisat till befrämjande av skogsvården å de enskildas skogar och dels en emot dessa anslag svarande del av det 100,000 kronors anslag, som staten anvisat till skogsodlingens befrämjande inom landet.

Efter den nya skogslagstiftningens genomförande förlora de övre norrländska skogsvårdsnämnderna den möjlighet, som de hittills haft att för den av dem bedrivna verksamhetens utövande rekvirera någon av statens skogsingenjörer, då dessa enligt den nya lagstiftningen fått var och en sitt bestämda distrikt, inom vilket han i främsta rummet har att till-

handagå skogsägarna med utsyningar och med en del i samband därmed stående arbeten. Det är emellertid att hoppas, att den instruktion, som domänstyrelsen kommer att utfärda för denna nya tjänstemannagrupp, liksom för revirförvaltarna inom lappmarksområdet, icke kommer att lägga några hinder i vägen för att de båda länens skogsvårdsnämnder för planläggande och övervakande av det skogsvårdsarbete, som genom nämndernas försorg kan komma till stånd, må få begagna sig av de för den nya skogslagstiftningens övervakande anställda skogsstatstjänstemännen. Önskligt vore för övrigt, om det lekmannainflytande, som skogsvårdsnämnderna representera, på lämpligt sätt kunde tillgodogöras för det skogsvårdsarbete, för vilket skogsingenjörerna i kustlandet och revirförvaltarna i lappmarkerna närmast äga att ansvara. För ett gott samarbete emellan de nämnda tjänstemännen och skogsvårdsnämnderna vore det i hög grad önskligt, om en skogsingenjör bleve anställd såsom nämndens sekreterare och att denne i samband härmed kunde få ett mindre skogsvårdsområde att förvalta, varigenom han å ena sidan kunde få tid övrig att ägna åt nämndens arbete och å andra sidan kunde bibehålla känningen med det praktiska skogsvårdsarbetet och därmed sammanhängande frågor.

Men om skogsvårdsnämnderna skola bliva i tillfälle att i samarbete med vederbörande skogsstatstjänstemän verka för skogsvårdsintressets väckande och skogsvårdsarbetets framdrivande å hemmansskogarna, så måste nämnderna för att med framgång kunna fullfölja ett sådant arbete få större penningmedel till sitt förfogande än de hittills haft att tillgå.

Hittills hava skogsvårdsnämnderna i de två översta norrlandslänen endast disponerat några tusen kronors statsbidrag och ett något större landstingsanslag. Huru otillräckliga dessa medel varit för fullföljande av det utav skogsvårdsnämnderna bedrivna arbetet framgår synnerligen tydligt av den utav Norrbottens läns skogsvårdsnämnd lämnade redogörelsen för år 1914. De skogsvårdsarbeten, för vilka nämnden med biträde av statens skogsingenjörer uppgjort plan och kostnadsförslag och för vilkas utförande nämnden beviljat bidrag, men som av brist på medel måst balanseras till år 1915, fördelade sig på ej mindre än 715 sökande; och uppgick den beräknade kostnaden för dessa arbeten till ett sammanlagt belopp av 101,631:60 kronor. En del av arbetena voro planerade redan åren 1907 och 1908 och av de under åren 1910—1914 ursprungligen planerade arbetena hade måst till 1915 balanseras: 60 procent för år 1910, 50 procent för år 1911, 50 procent för år 1912, 84 procent för år 1913 och 100 procent för år 1914. Detta ogynnsamma resultat av nämndens arbete är helt naturligt, då statsbidraget för år 1914 icke uppgick till mer än 5,728 kronor och landstingets anslag till 7,000 kronor,

och nämnden även under de föregående åren haft lika små belopp till sin disposition.

Skall det av skogsvårdsnämnderna bedrivna arbetet för skogsvården å hemmansskogarna kunna få den omfattning, som är önskvärd och som den för Norr- och Västerbottens län nya skogsstatsorganisationen synes kunna möjliggöra, så är det absolut nödvändigt att större anslag än hittills ställas till skogsvårdsnämndernas förfogande.

Olika sätt kunna härför komma till användning.

Ett sätt, på vilket Norr- och Västerbottens läns behov av ökade bidrag för den enskilda skogsvårdens befrämjande skulle kunna tillgodoses, vore, att staten till förmån för skogsvården inom dessa län avstode ifrån de utsyningsavgifter, som nu skola upptagas av de enskilda skogsägarna. Konungens befallningshavande i Norrbottens län, liksom samma läns landsting och hushållningssällskap, framhöllo redan vid avgivande av yttrande över det nu antagna lagförslaget det orättvisa däri, att de enskilda skogsägarna skola påläggas extra kostnader i form av utsyningsavgifter i och för övervakandet av en restriktiv lagstiftning, som är avsedd att i så hög grad kringskära dessa enskildas fria förfoganderätt över sin egendom. Och sedan Kungl. Maj:t nu fastställt dessa utsyningsavgifter, visar det sig, att genom dessa avgifter komma att påläggas de enskilda skogsägarna i dessa län kostnader, som ungefär motsvara den i det övriga landet fastställda skogsvårdsavgiften, vartill kommer att skogsägarna i de båda översta Norrlandslänen därutöver måste i och för utsyningen tillhandahålla nödig hantlangning, vilket särskilt under slåttertiden kan bliva ett nog så kännbart åliggande. På grund därav kan det icke anses obilligt att ifrågasätta, att de medel, som staten kommer att i Norr- och Västerbottens län av de enskilda skogsägarna upptaga i form av utsyningsavgifter, må få överlämnas till dessa läns skogsvårdsnämnder, att av dem disponeras till förmån för skogsvården å hemmansskogarna.

För övrigt borde man kunna ifrågasätta att liksom skogsvårdsavgifter utgå ifrån statens skogar i det övriga landet och sedan få disponeras för den enskilda skogsvårdens befrämjande inom området, dylika avgifter på samma sätt också borde för samma ändamål få utgå å virke från kronans skogar i de båda nordligaste länen. Dessa äro numera de enda skogar i hela riket, som ej drabbas av skogsvårds- eller utsyningsavgifter. Procentsatsen kunde ju rimligtvis för dess skogar sättas lägre än för de övriga statsskogarna; men att ett dylikt bidrag till den enskilda skogsvården även här borde utgå är lätt att inse, om man besinnar, huru mycket dyrare skogsvårdsarbetena ställa sig här uppe, huru mycket svagare tillväxten är och därmed också den enskildes vinst av skogsvårds-

arbetet, och framför allt huru oerhört mycket vidsträcktare sumpmarkerna äro, såväl absolut taget som i förhållande till den ej försumpade skogsarealen.

En annan utväg för att lösa frågan om skogsvårdsmedels anskaffande åt de två nordligaste länen vore att åt dessa län för detta ändamål lämna ett direkt statsanslag. Med hänsyn till de stora inkomster, som staten årligen tar in från sina skogar inom dessa områden och med hänsyn till den stora nationalekonomiska betydelsen av att även de enskilda stora skogsområden inom dessa län bliva föremål för verklig skogsvård, torde det få anses lämpligt att detta bidrag i så fall sattes till 50,000 kronor om året till vartdera länet.»

Såsom i motiveringen till förevarande motioner erinras, antog nästlidet års riksdag i anledning av kungl. propositioner *dels* »Förordning angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden», *dels ock* »Förordning om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken». Sedan dessa förordningar av Kungl. Maj:t utfärdats, att gälla fr. o. m. den 1 januari 1916, har i viss mån en annan ordning blivit rådande ifråga om handhavandet av de norrländska skogarna, och har i samband härmed den för skötseln av dessa skogar avsedda personalen ökat: såväl för lappmarken med nya jägmästare som för kustlanden med ett flertal skogsingenjörer.

Före nu omförmälda förordningars ikraftträdande hava inom berörda län verkat av landstingen och hushållningssällskapen tillsatta s. k. skogsvårdsnämnder, vilkas uppgifter huvudsakligen sammanfallit med den del av de inom de sydligare länen fungerande skogsvårdsstyrelsernas arbeten, som avser skogsvårdens främjande. Beträffande dessa nämnders verksamhet framhålla motionärerna den stora betydelse de haft för åstadkommande av en god skogsskötsel inom länen ifråga och beklaga allenast, att de ringa penningmedel, som stått till nämndernas förfogande, utgjort ett hinder för arbetets bedrivande i den större omfattning, som varit önskvärd. Med anförda siffror hava motionärerna sökt visa, hurusom en betydande mängd planerade skogsvårdsarbeten måst på grund av nämndernas brist på medel uppskjutas. Härtill kommer nu, enligt motionärernas förmenande, att man har anledning befara, att nämndernas verksamhet efter de nya förordningarnas tillkomst skall bliva försvårad, då nämnderna icke kunna påräkna att erhålla erforderlig, sakkunnig hjälp av vederbörande skogsstatstjänstemän, vilka mestadels — var och en inom sitt distrikt — torde bliva upptagna med utsyningar och i samband därmed stående arbeten.

Utskottet delar motionärernas omdöme om det värdefulla arbete skogsvårdsnämnderna nedlagt för skogsvårdens höjande inom de båda övre norrländska länen. Det synes utskottet därför vara en viktig angelägenhet, att allt fortfarande det privata skogsvårdsintresse och det lekmanainflytande, som nämnderna representera, bliver tillgodosett. I detta hänseende ligger det, enligt utskottets mening, vikt uppå, att samarbetet mellan nämnderna och skogsstatstjänstemännen bliver så effektivt och fruktbarande som möjligt. Såsom ett led i denna strävan vill utskottet hänvisa till, att domänstyrelsen i det förslag till förnyad instruktion för skogsstaten, som uppgjorts inom styrelsen och för närvarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, beträffande nu förevarande skogsstatstjänstemäns åligganden infört följande bestämmelse:

»Det tillhör jägmästare och skogsingenjörer att ägna särskild uppmärksamhet åt skogsskötselns utveckling å de enskildes skogar, som i fråga om dispositionen av skogsavkastningen eller viss del därav är underkastad skogsstatens kontroll. I sådant syfte hava de såväl att utöva den uppsikt och vidtaga de åtgärder, som jämlikt gällande författningar på dem ankomma, som ock att befrämja den enskilda skogshushållningen genom att utbreda kunskap i skogsskötseln och väcka skogsägarnas intresse för vidtagande av åtgärder, ägnade att befordra en förbättrad skogshushållning» (14 §, 5 mom.).

Över nyss anförda bestämmelse yttrar domänstyrelsen i de förslaget åtföljande motiven:

»Ett 5:e moment anses här böra tilläggas, varuti angivas jägmästares och skogsingenjörers åligganden i avseende på övervakandet av skogsskötseln å de enskildas skogar i Norrland och Dalarne, vilka i fråga om dispositionen av skogsavkastningen eller viss del därav äro underkastade skogsstatens kontroll. Det bör härvid tillkomma berörda tjänstemän att bland annat söka väcka skogsägarnas intresse för god skogshushållning och för vidtagande av erforderliga skogsvårdsåtgärder å respektive skogar, i vilket avseende tjänstemännen böra lämna skogsägarna råd och anvisningar. Att de därvid böra träda i förbindelse och i vissa avseenden samarbeta med sådana offentliga korporationer, som inom respektive orter arbeta för samma mål, exempelvis de av landsting och hushållningssällskap tillsatta skogsvårdsnämnderna i Norrbottens och Västerbottens län, synes styrelsen självfallet.»

Såsom framgår av det anförda, har domänstyrelsen sålunda beaktat vikten av det samarbete mellan skogsvårdsnämnderna och skogsstatstjänstemännen, som av motionärerna förordats och vilket utskottet, som ovan nämnts, anser sig hava anledning söka främja.

Vidkommande formerna för ett dylikt samarbete, kunna naturligt nog dessa tänkas ordnade på olika sätt. Härvid synes den av motionärerna föreslagna lösningen, att en skogstjänsteman anställas såsom sekreterare hos envar av nämnderna, vara väl värd att taga under övervägande. En sådan anordning stode ju för övrigt i god överensstämmelse med vad som gäller för skogsvårdsstyrelserna inom de sydligare länen, där länsjägmästaren fyller en liknande uppgift. Dock torde en blivande utredning bäst vara ägnad att giva uppslag till den lämpligaste formen för åstadkommande av det önskade samarbetet.

Då sålunda betydelsen av skogsvårdsnämndernas fortsatta och ökade arbete torde ligga i öppen dag, har det synts utskottet vara av stor betydelse att söka bidraga till att skapa betingelserna härför. För vinnande av detta mål lærer ställandet av ökade penningmedel till nämndernas förfogande vara nödvändigt. I sådant avseende föreslå motionärerna tre olika utvägar för medels erhållande, vilka samtliga synas utskottet vara värda att tagas under omprövning. Utskottet anser sig dock icke hava anledning förorda frågans lösning i någon viss riktning, då, enligt utskottets åsikt, hithörande spörsmål bör komma under övervägande vid den utredning, utskottet kommer att föreslå.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, på vilket sätt nödiga medel må kunna beredas för fortsättande av den genom skogsvårdsnämnderna i Norr- och Västerbottens län hittills bedrivna verksamheten för skogsvårdens befrämjande å hemmansskogarna i de nämnda länen, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning må kunna föranleda.

Stockholm den 20 mars 1916.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Hrr greve Hamilton, Fahlén, Holmquist, Lindblad, greve Wachtmeister, Nilsson i Tånga, Öberg, Nilsson i Linnås, Barthelson, Ingeström, Jonsson, friherre De Geer, Olausson, Norin och Nordström.